

KAPITEL 1

Klokken var 9.10 og den 1. september.

Det akademiske efterårssemester startede som altid klokken 9.15 den første hverdag i september. Fem minutter senere skulle jeg starte på medicinstudiet på Aarhus Universitet. Jeg skulle være læge. Men først om mange år. Det er et langt studie. Mit hjerte bankede, åndedrættet var forceret, og min skjorte gennemvædet af sved. Den uendelige Langelandsgade med den dræbende opstigning havde gjort det af med mig.

Jeg stillede cyklen op ad muren og under de store skrifttyper Kemisk Institut. Min første forelæsning som universitetsstuderende stod lige for.

Jeg havde inspiceret bygningen dagen i forvejen. Jeg havde taget tid på cykelturen fra Godthåbsgade, forbi rådhuset, ned over Aarhus' overdækkede å og op ad den stejle Langelandsgade. Tiden holdt. Fem

minutter til start.

Jeg tog min taske af bagagebæreren og gik hen mod hovedindgangen. Auditoriet for forelæsningen måtte ligge et sted inde i bygningen. Det var bare om at følge strømmen af nystartede universitetsstuderende. Men så nemt gik det ikke. Hovedindgangen var blokeret af omkring 50 personer, som rundt regnet fordelte sig på 90% mænd og 10% kvinder. Mine kommende kolleger. Men gruppen stod stille. Den dobbelte glasdør var låst. Der blev banket på glasset. Men intet skete. Intet liv bag glasdøren.

Klokken nærmede sig hurtigt kvarter over ni. Jeg fandt min studieoversigt frem. Der stod højt og tydeligt, at forelæsningen startede klokken 9.15 den 1. september i auditoriet, Kemisk Institut. Ingen mulighed for fejltagelser.

Der blev igen banket på den dobbelte glasdør. Men stadig ingen reaktion. Vi kiggede på hinanden og rystede på hovederne. Sikken en start på et langt studie. Flere overvejede at tage tilbage til de lejede værelser og vente til næste forelæsning, som var berammet til klokken 13.15 på Anatomisk Fakultet.

Men så skete der noget.

Lyset blev tændt bag glasdørene, og en kvinde viste sig i baggrunden. Hun gik frem mod indgangen, fumlede med en nøgle. Satte den i låsen og løftede hovedet.

Hun gav et skrig fra sig og sprang nogle skridt baglæns. Hun havde fået øje på måbende ansigter og stirrende øjne på den anden side af glasset. Hun trak vejret dybt, slog ud med armene og nærmede sig atter døren. Forsigtigt åbnede hun den på klem.

”Hvad vil I?”

Døren blev presset op af folkemængden udefra, og snart var forhallen en summen af stemmer. Efter nogle forsøg fangede hun budskabet: Kemiforelæsning i Kemisk Auditorium klokken 9.15.

Hun slog ud med armene.

”I er gået forkert.”

Stemmen var skinger og gik klart igennem.

”Indgangen til auditoriet er i den anden ende af bygningen.”

Hun fægtede med armene, men signalet blev ikke forstået.

Hun rystede på hovedet og hævdede igen sin skingre stemme:

”Følg efter mig. Så skal jeg vise jer en hurtigere vej.”

Hun skred bagud i lokalet. Vi fulgte efter i en lang slange. Snørklede korridorer og en del trapper. Og så var vi der. Klokken var nu 9.40. Fem og tyve minutters forsinkelse til den allerførste forelæsning i et meget langt studie. Ikke nogen god start.

Vi blev ført ind gennem en bred dør. Indenfor var der rækker af bænke fra den ene sidevæg til den anden. Bænkene skrånede ned mod en tavle og et kateder. På de forreste bænke sad otte eller ni studenter. De havde åbenbart vidst, hvor indgangen til auditoriet var. Måske var det studenter, der var dumpet til kemiprøven og nu var dømt til at gå om. Først om et halvt år kunne de gå op igen. Hvis de også dumpede denne gang, havde de kun én chance tilbage. Og brændte de den, så var det bare ud af studiet. Sådan var vilkårene. Og det gjaldt for alle de utallige prøver, man skulle bestå gennem hele studiet. Tre forsøg, og derefter var det slut

Underviseren var i gang. En lille og tyndhåret mand iført en alt for stor hvid kittel. Han havde skrevet nogle kemiske formler op på tavlen.

Vi strømmede ind og fandt ind på pladserne. Det larmede. Men vores underviser lod sig ikke distrahere.

Han fortsatte ufortrødent talestrømmen i et monotont tonefald. Han værdigede ikke os nytilkomne den mindste opmærksomhed. Ikke et lille ”velkommen”. End ikke et lille nik. Der skulle arbejdes. Intet andet.

Jeg fandt min nyindkøbte kemibog i tasken og slog op på den første side. Intet af det, der stod på tavlen, kunne jeg finde i bogen. Jeg bladede frem og tilbage, men uden resultat. Jeg skævede til de andre studenter. De virkede lige så forvirrede. Enkelte skrev det, der var blevet skrevet på tavlen, ned på papir. Måske i håb om, at de hjemme kunne finde fornuft i formlerne.

Klokken 10.00 kiggede underviseren for første gang ud over forsamlingen. Han samlede hælene og rettede et næppe synligt nik mod tilhørerne. Så drejede han rundt og forsvandt ud gennem en dør til højre for tavlen.

Den første af en uendelig række af forelæsninger var slut. Jeg rejste mig og stak kemibogen ned i tasken.

Var det virkelig alt? Dødkedeligt og uforståeligt. Hvordan skulle det nogen sinde føre mig frem til at blive en rimelig acceptabel læge? Det tegnede ikke alt

for godt. Hvis det ikke blev bedre, måtte jeg overveje en anden uddannelse.

Jeg fulgte strømmen ud. Nu gennem den rigtige ind- og udgang. Den lå skjult på bagsiden af bygningen og vendte ind mod en villahave.

Jeg satte mig på min cykel og rullede ned ad Langelandsgade. Tre minutter, så var jeg klar til at krydse Aarhus' overdækkede å. Herefter gik det opad igen. Men kun en lille bakke forbi kasernen, så drejede jeg mod højre med rådhuset på venstre hånd, ud ad Frederiks Allé, over jernbanen, ned ad Jægergårdsgade og et skarpt sving til højre til Godthåbsgade 10.

Lejlighedens to værelser med køkken og et toilet - som jeg delte med overboerne, fru Andersen og fire børn - på trappeafsatsen virkede lige pludselig som et deprimerende sted at tilbringe tiden. Gamle møbler, støvet op fra ældre personer i familien, som var flyttet fra lejlighed til plejehjem, udgjorde inventaret.

Fru Andersen havde skruet op for radioen. Der var børnegråd og indimellem trampen i gulvet. Jeg satte mig ved mit skrivebord og fandt kemibogen frem. Jeg forsøgte at læse det første kapitel, men kunne ikke

koncentrere mig. Efter at have læst de tre første sider måtte jeg erkende, at jeg ikke havde fattet noget som helst af, hvad jeg lige havde læst. Og kunne slet ikke kombinere det med forelæserens docering i de sidste 20 minutter af hans forelæsning. Jeg skubbede bogen fra mig og gik hvileløst frem og tilbage. Var det virkelig det, jeg ville? De næste mange år med terperi og talrige eksaminer, prøver og tests. Bagefter, hvis det virkelig lykkedes mig at gennemføre, ventede der arbejde på forskellige hospitaler spredt ud over landet. Arbejde, der indbefattede nattevagter og lange weekendvagter. Belastende både for mig selv og for den familie, jeg måske ville blive omgivet af.

Var det virkelig det værd?

Te!

Måske det kunne klare mine tanker og berolige mig.

Kedlen blev fyldt med vand. Gasblusset tændt, og kedlen placeret over flammerne. Min tepotte blev skyllet med kogende vand, og en teskefuld teblade blev hældt i bunden. Kogende vand blev hældt over, og så var det bare at vente. Teen skulle trække – fem minutter. Proceduren var ny for mig. Hjemme drak jeg bare te eller kaffe, når de andre drak det, min mor

havde lavet. Men hun var jo ikke fulgt med til Aarhus. Så jeg var nu ene om at producere ikke alene kaffe eller te, men også morgenmad, frokost og aftensmad. Livet havde ændret sig på mange måder her på det sidste. Og bestemt ikke til det bedre.

Teen smagte af vand. Varmt vand. Måske skulle jeg være lidt mere rundhåndet med tebladene næste gang. Jeg var faldet ned i en gammel lænestol, betrukket med sprukket læder. Den duftede stadig af min fars piberøg. Tankerne galopperede frem og tilbage. Fornuften sagde mig, at det var bestemt ikke særlig begavet at vurdere ud fra 20 minutters forelæsning, at lægestudiet ikke var noget for mig. På den anden side havde jeg jo prøvet at være folkeskolelærer i et lille års tid. Det befandt jeg mig godt med. Efter tre år på et lærerseminarium ville jeg være folkeskolelærer. Studiet blev ikke anset for at være specielt svært og dumpeprocenten meget lav. Derefter fast arbejde med lange skoleferier og gode og stabile kolleger. Var man først kommet ind på en skole, var der stor sandsynlighed for, at man blev der i mange år. Måske helt til pensionsalderen.

Men var det det, jeg ønskede?

Klokken var pludselig 12.

Jeg greb ud efter koppen. Teen var blevet kold. Tiden var fløjet af sted. Næsten to timer. Måske havde jeg blundet lidt i de dybe tanker. Om godt en time skulle jeg være klar til min næste udfordring – anatomideduktion, undervisning i hold.

Bakken op ad Langelandsgade syntes længere og stejlere end i morges. Jeg svedte og pustede, og de sidste 50 meter følte jeg, at ilten forsvandt fra hjernen og punktvis gav sorte prikker for øjnene. Men jeg blev på cyklen. Jeg drejede til højre ved Kemisk Institut og bevægede mig ind i bunden af Universitetsparken. Der lå Anatomisk Institut. Jeg var på det hold, der skulle troppe op i rum fire. Et ganske traditionelt klasseværelse. Et kateder og en tavle, 12-14 borde og dobbelt så mange stole og – forskelligt fra andre klasselokaler – et skelet dinglende på et stativ i det ene hjørne. En del af pladserne var optaget af mine kommende kolleger. Jeg lod blikket glide fra den ene til den anden. Men ingen kendte ansigter. Nogle ældre, men de fleste unge – yngre end mig. To af dem var piger. De havde sat sig ved det samme bord som symbol på søstersolidaritet. Ellers var det kun mænd. I alt var vi et par og tyve personer.

Starttidspunktet nærmede sig. Alle havde fundet en plads. Roen var markant. Ingen snak, ingen skramlen med stole. Vi kiggede på klokken og på døren. Men stadig ingen lærer. Men så kom en ung, lyshåret kvinde til syne i døren. Hun havde problemer med at komme ind ad den. Hun baksede med et eller andet. En aflang, hvid kasse af sejldug, som efter et par forsøg blev manøvreret ind gennem døren. Hun stillede den på gulvet. Et barn – en baby. Hun tog vindjakken af og hængte den på katederstolen.

Hun trak nogle papirer op af tasken og satte sig bag katederet.

Hun kiggede rundt i lokalet. Hun kiggede på hver enkelt. Hun strøg en hårlok væk fra ansigtet.

”Velkommen til jeres første time i anatomi.”

Hun smilede og nikkede.

”Jeg hedder Ulla. Og min datter hedder Helena. Hun har fået lov til at komme med i dag. Men ellers kommer jeg alene. Vuggestuen har lukket.”

Hun fandt en seddel frem.

”Jeg tror, at I alle er her. Jeg kan ikke se tomme pladser. Men alligevel råber jeg jer lige op. Det kræver administrationen.”

Vi var der alle som en.

Hun rejste sig og strøg den samme lok væk fra ansigtet. Så gik hun for alvor i gang. Stemmen var også lys og klar med en let vibrato. Måske på grund af premierenervøsitet. Hun talte med en tydelig jysk accent. Ikke helt i overensstemmelse med den ydre fremtoning, men med et skær af seriøsitet.

Hun var blevet læge for få måneder siden. Havde faktisk født Helena dagen før hun skulle eksamineres i det sidste fag – retsmedicin. Men det var ingen undskyldning for udsættelse. Professor Dalgaard og to censorer troppede op på Fødselsanstalten i Jylland og foretog eksaminationen på det berammede tidspunkt. Hun bestod med topkarakteren 16. Begivenheden gav anledning til omtale og foto fra sygesengen i Aarhus Stiftstidende.

Nu kom hun med en oversigt over det næste halve års undervisning i anatomi, startende med professor Andreasens lærebog og Spalteholz' anatomiske atlas i farver og i to bind. Det kostede en formue. Og så var timen ovre. Ulla havde talt hele tiden, Helena havde været tavs.

Efter timen skulle vi ned til en laboratoriemedhjælper

og modtage en krydsfinerkasse til låns i hele semestret. Kassen indeholdt knogler og kranium. Formålet var at lette adgangen til beskrivelse af samtlige knoglers ledflader, knoglefremspring, kanaler, og hvad der ellers kunne forekomme af interessante anatomiske normaliteter. Kassen var stor. Næsten på størrelse med Helenas lift. Det frembød nogle problemer med at få den anbragt på cyklen. Bagagebæreren var for lille til kassen, så den eneste mulige løsning var at anbringe den på stangen mellem sadlen og styret. Ulempen var, at jeg måtte sidde med skrævende ben og med dårlig kontakt mellem pedalerne og fødderne. Men den aarhusianske geografi var med mig. I begyndelsen i det mindste. Startpositionen var jo toppen af Langelandsgade. Konstant fald den første kilometer. Det gik faktisk også fint – det første stykke i det mindste. Jeg gav cykel med rytter og bagage et blidt lille skub med den ene fod. Cyklen rullede langsomt. Min højre fod var placeret på højre pedal. Min venstre fod dinglede i luften på venstre side. Trods ihærdige forsøg på at identificere den venstre pedal lykkedes det ikke. Synsevnen kunne jeg ikke gøre brug af, da kassen skyggede for alt under bæltet.

Farten tog til. Jeg trådte på den højre pedal. Farten

aftog. Kontrollen over køretøj og kasse var perfekt – endnu da.

Alle, der bare nogle få gange har taget turen ned ad Langelandsgade på cykel, vil vide, at på den øverste del af gaden – i højde med Universitetsparken – er der cykelsti og kun begrænset fald. Længere nede slår gaden et blødt sving mod venstre, og faldhøjden stiger.

Der var jeg kommet til. Jeg trykkede på højre pedal med højre fod. Lidt af farten aftog. Jeg bremsede mere. Min højre fod gled og mistede kontakten med den bremsende pedal. Situationen var pludselig kritisk. Jeg forsøgte at kaste kassen af, men med en hånd på styret og den anden skubbende på kassen samt benene dinglende i den tomme luft måtte det gå galt.

Jeg væltede. Cykel og kasse gled 20-30 meter ned ad Langelandsgade. Jeg rullede rundt et par gange, men kom hurtigt på benene. Intet brækket og kun lidt ømhed hist og her. Cyklen var der heller ikke sket noget med. Men knoglekassen havde ikke haft godt af styrtet. Lårben, skinneben, knogler fra rygsøjlen og et helt bækken lå spredt over et større areal. Jeg gik hurtigt i gang med opsamlingen af de forskellige

effekter. Biler kom kørende i en lind strøm, men måtte holde tilbage, til alle stumperne var samlet i en bunke inde på fortovet. Der havde hurtigt samlet sig en del tilskuere, alle kiggede, men ingen hjalp med indsamlingen. Lige med undtagelse af en ung mand. Først kørte han langsomt forbi. Så steg han ud af køretøjet, tog krydsfinerkassen og bar den op til mig.

”Her har du ligkisten. Men pas bedre på en anden gang, når du skal ud og lufte din bedstefar.”

Der manglede noget. Hovedet – eller mere korrekt – kraniet. Det var væk. Jeg kiggede op og ned ad gaden. Men intet kranium.

En ældre dame havde været specielt interesseret i opsamlingsprocessen. Hun måtte have registreret min søgen. Hun kom hen til mig, kiggede ned i kassen, rystede på hovedet og kiggede op på mig.

”Mangler De noget, unge mand?”

Den gang sagde man De til hinanden.

Jeg nikkede.

”Jeg kan ikke finde mit kranium.”

Hun rystede på hovedet.

”Nej, det kan jeg se. Men det må De selv klare. Det kan jeg ikke hjælpe Dem med. Det skulle De have tænkt på, før De kastede Dem ud i sådant et morads.”

Hun sagde ”morads”. Et ord jeg ikke kendte, men som jeg umiddelbart godt forstod meningen med. Jeg tror ikke, jeg senere er stødt på udtrykket. Men det er anført i et ældre leksikon, så det må jo passe.

Hun gav kassen et lille spark og forlod åstedet.

Jeg så ingen anden udvej end at begynde tilbagetrækningen. Til fods. Med kassen anbragt på stangen mellem styret og sadlen som tidligere. Denne gang med en hånd på styret og en hånd på kassen. Det gik langsommere, men også mere sikkert.

Jeg nåede ned for enden af bakken. Ned til Vesterbro Torv. Her passerer en trafikeret gade på tværs. Selv på det tidspunkt rækker af biler. Jeg fik mig mast igennem med cykel og oppakning. Og cirka 20 meter længere henne fik jeg øje på en hvid og rund genstand. Jeg bøjede mig ned og samlede den op. Åbnede kasselåget, lagde kraniet på plads og fortsatte hjemturen.

Medicinstudiet havde pludselig fået en ny dimension. Måske skulle jeg lige se tiden an lidt endnu, før jeg skiftede til lærerseminariet.